

GIÁ BÁN	
DÔNG-PHÁP	NGOẠI-QUỐC
Một năm 1.500	4.00
Sáu tháng 2.50	3.50
Ba tháng 1.20	2.00

Mua báo phải trả tiền trước.
Thư và đơn đặt mua M. THANN
DINH-PHIEN - Ai đăng quảng cáo
việc riêng xin thương nghị trước.

TIẾNG-DÂN

LA VOIX DU PEUPLE
Mỗi tuần xuất bản hai kỳ thứ tư và thứ bảy

ĐIỂM ĐĂNG KÝ: 1928
BẢO QUẢN
Đường Đông-Ba, Huế
Giấy phép số 82
Giấy phép TIẾNG-DÂN - Huế
Hộp thư số 31.

Trong các vấn-đề
hiện thời, tôi sẽ chọn
một vấn-đề để các
cung tận-tụy vào đó,
ấy là vấn-đề bình-
dân giáo-dục vậy.
(Jules Ferry)

TÌNH CẢNH HỌC-TRÒ TRUNG-KỲ (1)

Ái là người có lưu tâm đến việc xã-hội lại chẳng phải công-nhân rằng cái nền giáo-dục ở nước ta ngày nay thực là lấm dều bất mãn. Không nói đến rằng sự học không nhằm tôn chỉ, cách dạy không dùng phương-châm, chỉ nói một điều qui-luật không nhất định đã làm cho con trẻ mất biết bao nhiêu thì giờ qui hòa. Thử xem chương-trình học-vụ (programme d'enseignement) không năm nào là không có thay đổi ít nhiều (vấn theo lẽ tất nhiên thì phải có cảnh cải thường, nhưng phải biết rằng đời mà đổi luôn thì chỉ là làm trở ngại cho tiến hóa chứ không phải giúp cho tiến hóa), khóa-trình-biêu (emploi de temps) trong một lớp học một năm cũng đổi đến ba bốn lượt, như vậy thì học trò lấy cái nào-lực nào mà mỗi lúc cứ uốn theo cho hợp cái khuôn khổ mới được. Song tuy cái qui luật không như định thể cũng đã hại cho đường tiến hóa của học vụ rồi, mà thỉnh thoảng lại thấy ban hành một đạo nghị-định hoặc một tờ thông-tư mới để làm cho cái tình cảnh học - sinh lại càng thêm khốn khổ bội phần. Xem đạo nghị-định, ngày 30 tháng 12 năm 1926, thì từ rày về sau các con trẻ Trung-kỳ nếu bị rùi một đời lẫn trong bước đầu thì suốt cả đời chịu là người không kể nữa.

Nguyên từ năm 1925 trong học giới Đông-dương đã xảy ra một cuộc « đại cách mạng », là cái luật lấy chữ quốc - ngữ làm lợi khi duy nhất của ban sơ-học, và đặt một ngạch thì Sơ-học yếu - lược (Bài này không phải bàn về cái giá trị của bằng Sơ-học yếu - lược) để làm bằng chứng cho sự kết quả mấy năm sơ-học ấy. Trong chương-trình ngạch thì này lại có một môn thi tình nguyện chữ Pháp, ai được đủ phân điểm về môn ấy thì mới được dự-tuyển vào lớp nhì là chỗ bắt đầu lấy chữ Pháp làm lợi khí cho mọi khoa học-vấn. Nhân dịp ấy quan Khâm-sứ Trung-kỳ mới ra một đạo nghị-định định rằng các học-sinh nào mà môn thi tình nguyện chữ Pháp không cập cách thì đến năm sau sẽ được thi lại, nhưng chỉ được thi lại một khoa ấy mà thôi, song trong thời kỳ qua đó thì sẽ cho các học sinh trung tuyển kỳ

thi sơ-học yếu-lược năm 1925 và 1926 được dự thi môn tình nguyện chữ Pháp trong các kỳ thi 1927 và 1928 nữa. Vừa rồi quan Học - chánh - trưởng Trung - kỳ lại mới ra một tờ thông-tư (đăng trong số báo 55) để nhắc lại cho học trò lớp nhì đệ - nhất niên. Nguyên khi mới đặt lệ học chữ quốc-ngữ trong ba lớp đầu tiên-học thì học trò từ lớp sơ-dãng (lớp ba) lên lớp nhì về chữ Pháp kém lắm, không thể học hai năm mà tài bằng Pháp - Việt tiêu - học được, nên phải đặt một lớp nhì đệ nhất niên và một lớp nhì đệ nhì niên, để rộng thời - hạn học chữ Pháp. ra) mà chưa có phân điểm về chữ Pháp thì đến kỳ thi năm 1928 tới đây phải xin dự-tuyển, chứ không thì sẽ không được xin vào lớp nhì đệ nhị niên.

Ồi! quan Học-chánh-trưởng nói thì phải, nhưng mà chưa đúng vì chưa rõ! Phòng nói rằng: nếu không thi, hoặc thi hỏng thì từ rày đến « lúc chết » sẽ kể là một hạng người vô nhân-cách, một hạng người vô dụng cho xã-hội thì đúng hơn. Vì sao vậy? Người ta sợ đi hơn loài vật là vì có trí tuệ, tài năng, trí tuệ có thể đào-luyện, tài năng có thể phát triển được, nghĩa là người ta hơn loài vật là nhờ có học thức. Người đã không được học thì có phải là người vô nhân-cách hay không? Cứ đạo nghị-định trên kia cùng các nghị-định của quan Toàn-quyền và quan Khâm-sứ mà quan Học - chánh - trưởng có nhắc trong tờ thông-tư thì trẻ con nào đã đậu Sơ-học yếu-lược năm 1925-1926-1927 rồi mà không phân-điểm chữ Pháp, nếu nay lại thiếu phân-điểm nữa, cùng là về sau này, trở nào chẳng may mà thiếu phân-điểm tiếp hai lần, thì cho suốt đến già sẽ chẳng biết làm cái gì. Một phút đồng hồ có thể hư cả suốt đời người, nói thế cũng chẳng ngoa gì! Mà làm khi lại cũng chẳng phải vì bất tài cho cam! « Học lái thì phải » rùi may đã một tờ rồi, lại còn làm có khác khiến kẻ đời mà nên, người giỏi phải hư, ta cũng thường thường thấy gương trước mắt. Không phải kỹ-giả có ý phân-đối gì cái lối tuyền-trách học sinh ngày nay, nhưng người là người chứ có phải là tiền là thánh cả đấng, báo mà ai cũng mình - liêm thanh-khiết!

Giá phóng cái lệ ấy mà thì

bành ở một nước giáo - dục tự-do, ngoài trường công-lập thì trường tư-thực nơi nào cũng có, thì cũng chẳng ảnh-hưởng gì. Trẻ con nếu không được học trường công thì cũng còn nhiều nơi vào học được, mà có không được đi thì bằng nọ bằng kia nữa thì cũng chỉ bị khấp cái lối trên hoạn-đồ, chứ ngoài ra biết bao nhiêu nghề nghiệp tự-do, mà cái nhân-cách cũng được tự-do bởi đường. Song lẽ, ở nước Nam khốn nạn này, ngoài trường nhà nước thì thanh niên biết cầu học ở đâu? Trường tư ư? trường tư ư! nói đến lại càng ngao ngán! Trường tư thì nói cho lớp mà thể-thực bù huộc chặt chia thì hạng người tâm thường như dân Việt - nam này không tài nào mà lập được một trường tư. Ồi! ngoài chánh-phủ ra thì không chỗ nào mong được nữa, mà chánh-phủ đối với thanh niên lại nghiêm khắc như vậy, đối với sự ấy, không những riêng hạn thanh niên lấy làm oán hận, mà cả phụ huynh thanh niên, nghĩa là tất cả 25 triệu dân Việt-nam cũng lấy làm đau đớn vô cùng.

Chánh-phủ dù có nghĩ đến cái « tương-lai » của đất nước này, của dân-lộc này, Chánh-phủ dù muốn cho dân khỏi trách-Chánh-phủ rằng hay dùng mưu chước khéo léo để ngăn đón dân không cho tư tưởng, không cho học hành thì phải kịp thủ tiêu cái nghị-định ấy đi để trẻ con được rộng đường mà cầu bước tới nơi học thuật.

Một đứa trẻ vì rùi ro hoặc vì một lẽ gì « u ần » trong một giây phút mà phải cái án « chung thân bất đắc cầu học » thiết tưởng chánh-phủ không lòng nào mà để cái tình cảnh ấy tồn tại được vậy.

Ngộ-NHÂN

(1) Xin độc-giả biết cho rằng cả Nam-kỳ Bắc-kỳ cũng chung một cái tình cảnh khốn khổ như thế.

VĂN VẤN

Tứ-sự
I
Tận đâu cho thấu đến ông trời,
Hỏi đã sanh người ở cõi đời,
Sao có kẻ ngay cũng kẻ vạy,
Đề cho ai khốn lại ai cười.
Đường than chẳng những mình chi từ,
Lần trách cùng chung biết mấy người
Nháng nhít lũng chèo điên đảo thế,
Phủ trời ta thờ đấng ngời coi.

II
Ngồi coi máy Tao lúc vẫn xoay,
Cổ lý là đầu mũi thế này,
Đời số chẳng qua cơn bi vận,
Nên trảng mới phải buổi luôn mây.
Vàng nang lửa đỏ xem cao thấp,
Ngựa sai đường xa biết đờ hay,
Thế lý gần ghềnh ai tránh khỏi,
Hải đời càng nếm lại càng cay!

V. G. B.

VẤN-ĐỀ HIỆN-PHÁP Phân lập công-quyền

Tiết thứ 16 tờ tuyên-ngôn nhưn quyền và dân quyền năm 1789 của Pháp nói rằng : « Phạm xã hội nào mà sự bảo hộ quyền lợi của công-dân không được chắc chắn, và sự phân lập công-quyền không có minh định, thời xã hội ấy không có Hiến pháp ». Xem như đó thì đủ biết rằng trong Hiến-pháp thì có sự phân lập công-quyền là hệ trọng hơn hết.

Quốc gia đã có quyền lực đối với nhân dân, vậy quyền lực ấy có nên để một cơ quan hay nhiều cơ quan đảm nhận? Để nhiều cơ quan đảm nhận thì có lợi lợi gì hơn là để một cơ quan đảm nhận không? Ấy bởi giải quyết hai vấn-đề trọng yếu ấy mà các nhà luật-học đã phát minh ra cái lý thuyết phân lập công-quyền. (principe de la séparation des pouvoirs.) Lý thuyết này là do nhà triết học nước Anh về cuối thế kỷ 17 là ông Locke (Locke) xướng ra trước hết, sau đến Montesquieu (Montesquieu) nước Pháp hồi thế kỷ 18 mới diễn giải ra một cách tinh tường và đượm ra qui mô nhất định. Theo Montesquieu nói trong quyển « Van-pháp tinh lý » thì công-quyền của quốc-gia phải phân-đặt ra ba quyền là : quyền lập-pháp, quyền hành-pháp, quyền tư-pháp. Ông nói rằng : « Nếu quyền tư-pháp mà thuộc luôn về quyền lập-pháp thì sự tự do của công dân sẽ nguy hiểm, vì nhà p. án-quan lại có thể làm ra luật để sử-dụng theo ý mình. Nếu quyền tư-pháp thuộc luôn với quyền hành-pháp, thì nhà phán-quan có thể thành người áp chế. Nếu một người, hay một đoàn thể về qui-tộc hay bị-b-dân mà giữ luôn cả ba quyền ấy, là quyền làm ra luật, quyền thi hành những điều của luật, thì an định và quyền tham phán những tội lỗi hay những điều phân tranh của tư nhân, thế thì bao nhiêu quyền lợi của công dân là hỏng hết. »

Cái thuyết phân lập tam quyền ấy bắt đầu thực hành ở nước Pháp là trong Hiến pháp năm 1791.

Cái nguyên lý chỉ phối cho sự phân lập tam quyền là như thế này : Cái quyền lực của quốc-gia là tối thượng và duy nhất, nhưng khi thi hành thì phải chia ra nhiều cơ quan đảm nhiệm. Quyền lực của quốc gia đã tối thượng và duy nhất thì quyền lực của các cơ quan cũng phải tối thượng và duy nhất. Bởi

Tự-ngự
(Sao lục)
Vậy là may! tài học có gì đâu,
Theo dõi vừa phân lại vừa duyệt, nào xe, nào ngựa, nào biển, nào cờ, nào thế bực, đại bàng, nào dù xanh vông tía, quan trong năm bảy tháng, quan ngoài chín mười năm, một tai tinh mà trong cuộc kiếm cũng, trải Nam-kỳ Bắc-hạt khắp đôi miền, mũi thế nếm chơi nghìn ăm dũ.

Thôi cũng chớ, phong trần chi mũi là, ngất ngưỡng chẳng liêu cùng chướng tục, này kiệu, này cờ, này thư, này rượu, này chén lan chén các, này đàn nguyệt hát hay, hũu gỏi chín mười có, hũu trai năm bảy chũ, khách thanh-lợi mà ngoài vòng cương-lãm, mượn trí thủy nhân - sơn lâm bạn hữu, tuổi lợi lên mãi ỹ là hơn.

No. C. Tré

vậy theo các nhà pháp-luật-học xưa cũng y-nghĩa các Hiến pháp, những năm 1791, 1795 và 1848. thì ba quyền ấy, mỗi quyền đứng riêng, độc lập trong phạm vi của mình, các quyền khác không được xâm phạm đến, mà hợp lại thì thành cái quyền lực duy nhất của quốc gia.

Song từ Hiến-pháp năm 1875 là Hiến - pháp hiện hành ở Pháp ngày nay thì cái nguyên-lý ấy cơ hồ không được thừa nhận nữa. Nói về sự phân quyền thì trong luật 25 tháng 3 năm 1871 chỉ nói : « ông Tổng-thống được quyền hành-pháp, và hai Nghị-viện được quyền lập-pháp; cho đến cả các đạo luật năm 1873 và 1875 cũng không ấn-định điều gì về sự biệt-phân quyền-lực của quốc-gia ra ba quyền. Nhiều nhà học giả bây giờ cũng khuyến-hướng theo về Hiến-pháp mới này, họ cho cái thuyết phân-quyền cũ xem cái quyền-lực duy nhất của quốc-gia là ba phần hợp một là sai, là không-tương, là thuần-lý, không thích hợp với sự kiến thiết thực-tế. Nghị-viện có quyền lập-pháp, chánh-phủ có quyền hành-pháp, nhưng hai bên không thể đứng riêng nhau mà đều có quyền tối-thượng như quyền-lực của quốc gia, vì cái quyền-lực của quốc-gia không thể đem chia ra tũ được. Và lại, cứ thực-tế thì Nghị-viện có quyền kiểm-sát công-việc của tòa Nội-các-lãm, có quyền yêu cầu các Bộ-trưởng ra Nghị-viện để chất-vấn về công việc của họ, mà khi nào Nghị-viện bề lỗi chánh-pi-ú đều gì mà đa số bỏ thăm bất tin nhiệm thì Nội-các phải từ chức. Và chánh-tư Nghị-viện có quyền lập-pháp, nhưng cũng có những khi đặt ra các điều gọi là lệ, (règlements) về thể-thực phủ-thống tại Tổng-thống có quyền ấn-định, do Nghị-viện xét lại, mà Nghị-viện có thể gián tiếp phủ quyết được. Tổng-thống cũng có quyền đề xuất một điều luật-án gì, để Nghị-viện thảo luận, hoặc có đạo luật nào Nghị-viện quyết định rồi mà Tổng-thống không ưng thì có thể yêu-cầu Nghị-viện thảo-luận lại được; Nghị viện có thể có quyết như cũ, nhưng Tổng-thống chưa tuyên bố thì luật cũng chưa thi hành. Xem như vậy thì quyền hành pháp và quyền lập pháp tuy đứng riêng nhau mà thực quan hệ mật thiết với nhau; lại bên không phải hoàn toàn độc lập mà thực là có bộ tương liên lạc, thực là hợp tác cùng nhau chỉ có khác là mỗi bên hành động một cách riêng và không có thể lẫn quyền của nhau mà thôi.

Còn quyền tư-pháp thì họ không nhận là một quyền có thể tương đương với hai quyền kia, họ cho rằng quyền này cũng như quyền hành-cuánh, quyền hành chánh không thể gọi là một quyền đứng riêng thì quyền tư pháp cũng không gọi là một quyền đứng riêng. Vẫn biết rằng trong sự động-tác thì các quan tài-phần được toàn toàn tự chủ, nhưng các quan cai trị cũng được tự chủ chứ sao? Vậy không có thể nói có quyền tư pháp và quyền hành-cuánh, chỉ có thể nói có quan tư-pháp và quan hành-cuánh mà thôi.

Ấy cái quan niệm về thuyết phân quyền « bây giờ khác ngày xưa như vậy, nhưng làm sao mặc dầu, có một đũa hiện ngày nay cho học phải nào cũng phải công nhân là cái quyền-lực của quốc-gia không có thể để vào tay một người, một cơ-quan nào hoặc một hội-đồng nào, vì nếu thế thì tất sinh ra lạm

TẠP-LOẠI

Xem tướng
(Tiếp theo)
Tôi thuật chuyện trên kia lại, là có ý để dùng một vật-liệu cho mấy câu-luận về vấn-đề « xem-tướng xem-số. »

Trong học-thuật Á-dông buổi xưa, tướng số chính một khoa rất thịnh hành. Vì phong-trào Âu-Mỹ nên xu hướng của học thuật ta một ngày một đổi, hiện bây giờ kể học thức không ai để bụng đến chuyện tướng số, mà sách vở về tướng số cũng thất lạc hết nhiều. Bên Tây, học thuật thịnh hành về mặt các-trí, cách-trí tức là quan-sát thí-nghiệm, mà quan-sát thí-nghiệm thời chỉ ở trong vòng vật-chất hữu hình mà thôi. Tướng số là chuyện tinh-thần, không hình không giáng, cho nên cách-trí chỉ cho là huyền hoặc hoang đường.

Gần đây, bên Âu-Mỹ có xướng lên một học-thuyết mới, đặt tên là « T.ôi-miền ». Học-thuyết ấy gồm hết cả những chuyện qui-ma, đồng-bóng, phủ-chủ, tướng số. Những chuyện ấy vốn chưa chắc rành là chuyện thiệt đáng tin, có chứng cứ, song cũng không phải rành là chuyện bậy bạ sai lầm cả đâu. Xem như ông Richei, ông Flammarion người Pháp, ông Samoilguido người Ý, ông Ossowiecki người Mỹ, ông Mikuska người Áo, v. v., đếu là những bậc trứ danh trong Khoa-học ngày nay, mà cũng ra công nghiên cứu và thực hành công nhân như thế, thì đủ rõ. Nói theo đây tôi xin kể đại lược những lý-tưởng mà mấy vị ấy đã công-nhận, và lý những lý-tưởng ấy để giải-nghĩa cách xem tướng của người Án-đô đã kể trên kia.

Học-thuật « Thôi-miền » tóm lại có bốn môn :

- 1) môn magnétisme dùng tay làm phép bắt người phải mê. Thí dụ : để một người đứng, hit mắt lại, người làm phép đứng sau lưng, đưa hai bàn tay để gần hai vai người kia, được một lúc người kia phải bỏ rời mê ;
- 2) môn hypnotisme dùng cách bạo tợn làm phép, bắt người phải mê. Thí dụ : thành liab hét một tiếng, nổ một hồi pháo, hốp mạnh vào tay, trợn mắt trờng ;
- 3) môn suggestion dùng lời êm-thắm làm phép bắt người phải mê. Thí dụ : để một người ngồi, bịt mắt lại,

BẢN BÁO KHẢI SỰ

Các ngài đã có lòng chiếu cố đến bản báo mà mua báo năm hoặc 6 tháng hoặc 3 tháng, bản báo đã gửi báo hơn 6 tháng rồi, vậy xin các ngài gửi bạc về cho để liên việc số sách.

Còn các ngài mua hạn 6 tháng và 3 tháng nay đã quá hạn song bản quán không tiếp được thư và bạc nên vẫn gửi báo tiếp luôn, vậy xin các ngài gửi bạc hạn cũ và hạn mới về cho cảm ơn.

T. D.

dụng mà áp chế, như vậy thì có Hiến pháp cũng lại như không. Bởi lẽ kỹ nên Hiến pháp mà gọi là Hiến pháp thì phải có phân-quyền mới được.

Hoa-Trung

người làm phép đứng trước mặt cư... nói: ngũ di, ngũ cho ngon di, v. v., được một lúc, người kia phải ngũ: 4) môn metaphysique dùng nghị lực làm phép biết được những chuyện bí mật. Thí dụ: đọc được thư bỏ trong bì.

Bốn môn ấy, hoặc dùng tay, hoặc dùng cách bạo lực, hoặc dùng lời êm thấm, hoặc dùng nghị lực, đều ở một nguyên lý ra ra. Nguyên lý thế này: Tinh-thần con người ta có hai phần: « Hồn » (conscience) và « Phách » (subconscience). « Hồn » là phần chủ-trương cho những sự hành-dộng trong lúc người thức, như nghĩ ngợi, đi đứng, v. v. « Phách » là phần chủ-trương cho những sự chuyển vận của thân-thể trong lúc người ngủ, như khi huyết luân hồi, cơm nước tiêu hóa, v. v. « Hồn » là một cái sức. Sức ấy, hoặc mạnh, hoặc yếu, tùy người. Một người hồn mạnh đứng gần một người hồn yếu, thời hồn mạnh có thể hút được hồn yếu. Nếu người hồn mạnh chủ ý dùng hoặc tay, hoặc cách bạo lực, hoặc cách êm thấm, để hút hồn yếu của người kia, thời dần dần lấy được cả hồn người kia, bắt người kia phải mê-mạn, rồi sai khiến người kia làm việc gì cũng được. Khi đã mê-mạn rồi, thời trong mình chỉ còn phần « Phách », như trong khi ngủ vậy. Người làm phép khi đã hút được hồn người kia rồi, thời những sự hành-dộng như ý-tưởng, nghĩ-ngợi, v. v. của người kia, biết được cả.

Đó là cái nghĩa nguyên-lý của ba môn đũa. Môn thứ tư chỉ dùng nghị-lực. Nghị-lực tức là sức-muốn. Sức-muốn là ở trong phần hồn mà có. Sức-muốn ấy, cũng như phần hồn, hoặc mạnh, hoặc yếu, tùy người. Nếu yếu mà biết đòi-mềm-lại-tập, thời có thể mạnh thêm. Sức-muốn ấy, cũng tựa như điện, yếu thời sức đi ngắn và yếu, mạnh thời sức đi xa và mạnh. Đọc được thư bỏ trong bì, biết được chuyện ở xa mấy dặm, đều là phép của môn thứ tư.

Nhưng có một sự nên biết: trong vũ-trụ có thời gian (temps) và không-gian (espace). Những phép ấy chỉ dùng biết được những chuyện ở không-gian và những chuyện ở qua-khư và hiện tại của thời-gian mà thôi. Chuyện « tương-lai » là chuyện chưa hiện-ra, thời chưa thể biết được.

Xem qua những lý-tưởng ấy và lại nhớ cách « xem-tướng » của ông thầy Ân-đô mà tôi đã kể trên kia, thời hiểu ngay rằng: ông thầy Ân-đô khi đã muốn dùng cách bậm trợn hút hồn của bạn tôi để biết những chuyện trong trí của bạn tôi đã biết (không cần hút cho mê-mạn cũng có thể biết được một phần). Nhưng gặp phải bạn tôi vững-vàng, khó hút, nên sau lại dùng kế « đọc-lóm » theo phép của môn thứ tư đã nói trên kia.

Tôi đem vấn-đề này để làm câu chuyện là có ý to hai sự: 1) hướng-lai khoa- học chỉ có ở về một phần trong Vũ-trụ là phần hữu-hình, cho rằng phần vô-hình

là hoang-dường huyền-hoặc. Như thế thiết là hẹp. Vì biết là hẹp, nên gần đây, nhiều nhà thông-thái trong khoa-học ra công truy-xét nghiên-cứu mà xướng lên học thuật « Thôi-miền ». Học-thuật ấy nay mai thịnh hành sẽ có ảnh-hưởng lớn trong cuộc tiến-hóa của nhân-loại. Song hiện-trạng thì còn hẹp bởi, phỏng thế như chuyện « tương-lai », thời « Thôi-miền » chưa có thể phán đoán được.

2) Thường thường người hay mượn chuyện này kể nó để đi phỉnh phỉnh kẻ hay tin hay mê. Những chuyện những kể ấy, nếu không phải là chuyện-kể « xỏ-lu », thời cũng là chuyện-kể « Thôi-miền ». Mà « Thôi-miền » như trên kia tôi đã nói, hiện bày giờ phạm-vi còn hẹp, nhất là về những chuyện « tương-lai ». Bởi thế cho nên, kể có nào cách-tri, mà ai cũng nên có nào cách-tri, phải lấy chuyện « tương-số » làm một chuyện « thi-nghiệm », chứ không nên lấy làm một chuyện « mê-tin » vậy. T. D. N.

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KỲ HƯẾ

Cấm giữ Cự Tây-Hồ!

Viện Cơ-mật mới phát ra một tờ thông-tư cấm giữ Cự Tây-Hồ, xin dịch nguyên-văn như sau đây:

Viện Cơ-mật thông tư: « Bản viện vừa tiếp tòa qui Khâm-sư sao dự bức thư của các quan Công-sứ các tỉnh mặt tư (ngày 14 Fvrier 1928 số 105) rằng: « Đến ngày 11 tháng hai Annam (tức là 2 Mars 1928; là ngày giỗ Phan-châu-Trinh, trong vai ba tỉnh xứ Trung-Kỳ chước có bọn cướp-tiến sát sửa làm giỗ, xin chiếu theo tờ tư của Viện ra ngày 19 Mars 1927, như ai có cớ-dộng làm lễ giỗ ấy, thì nhất thiết cấm chỉ: đến lúc ấy như người nào không tuân thì cứ giải giao tòa Nam-An nghị xử ».

Xét ra khoản ấy bản-viện đã thông-tư cấm-chỉ, nay tiếp thư của qui Đại-thần nói như vậy, vậy t. ông tư để biết mà làm. » Nay thông tư.

Ngày 26 tháng giêng năm Báo-dại thứ 3 (Dùng ấn của viện Cơ-mật)

Người ta hay nói: « chết là hết chuyện », thế mà cụ Tây-Hồ chết đã hai năm, mà chuyện còn chưa hết; năm ngoài một tờ thông-tư cấm giữ Cự Tây-Hồ, năm nay lại một tờ thông-tư cấm giữ Cự Tây-Hồ, mỗi năm một lần giữ Cự Tây-Hồ, chắc còn có mỗi năm một tờ thông-tư như thế. Thế mới biết cụ Tây-Hồ mất mà tinh thần cụ không khi nào mất, người nước Nam mà có cụ Tây-Hồ, thật là có một không hai vậy.

Vả lại cứ xem phong-triều đời này rất hợp với cái lệ « thích đã sáng tỏ » mà đã in vào trong trái tim mấy triệu đồng-bào ta, càng lay

chuyển bao nhiêu, lại càng in sâu vào bấy nhiêu. Dân ta một ngày mà đứng chân trên mảnh đất này, thì để tâm tang cho cụ Tây-Hồ, chắc không có cái gì cảm được. Duy có một điều nên lấy làm lạ, là trộm cướp cờ bạc, điều toa từ tụng, cho đến những điều thương luân bại lý, mọi nước hại đã, biết bao nhiêu là việc nên cấm, mà nay không cấm, lại cấm việc giỗ một người đã qua đời, cụ Tây-Hồ mà có linh, cũng phải ngạc nhiên vậy. K. S.

THANH-HÓA (QUẢNG-XƯƠNG)

Thầy giáo ăn tiền (cải chính)

Báo Tiếng-dân số 53 ra ngày 15 Fvrier 1928 về mục thời sự Thanh-hóa có đăng rằng Thầy giáo Ng. H. ăn tiền của một người học trò thì sơ-học-yêu-lực tên là Quyền. Nếu tên Ng. H. mà chỉ là tên tôi thì bài đăng báo đó thật không đúng sự thực, vậy xin ngài làm ơn cải chính lại, kéo tên họ đến danh giá tôi.

Tên Quyền là học trò cũ của tôi ở Vệ-yên thất, nhưng đầu năm học 1927-1928 này đã bị tởi đuổi, vì tội lười biếng và vô hạnh. Còn chuyện tên ấy lo cho tôi 15000 thì thật không có hẳn. Lấy lý mà nói, thì tôi chỉ chấm trường Quảng-xương, mà tên ấy cùng học trò khác của tôi thì hạch lại Thanh-hóa; có lẽ đầu lại hạch Thanh-hóa mà đem tiền đi lo ở Quảng-xương, mua hàng phố no lại đem tiền trả phố kia. Lấy tình cảnh khôn khổ ở thôn giã mà nói, thì mười lăm đồng không phải là nhỏ, ăn tiền mà chẳng làm xong việc như trong báo đã nói, thì chẳng ai chịu nào! ? Xem thế, thì dù biết rằng ông Đức-ni nói nhằm để làm tổn hại danh giá người, chứ không đúng sự thực.

Xin chư độc-giả nên chú ý rằng nói xấu cho người cũng là một cách báo thù. Tôi vì chuyện « khản trường Vệ-yên bị oan kêu kình ông (đang hai lượt ở trong báo Tiếng-Dân) mà phải ra tay cứu vớt, thành ra bao nhiêu những sự đau đớn của khản-trường lại đổ vào lưng tôi. Nhưng tâm sự này nào ai có biết cho đâu! Ngô-Hàn H. Instituteur Danné

NGHỆ-AN (QUYNH-LUU)

Xin chớ nghĩ lầm!

Trong một số báo T. D. trước kia, có có Minh-Nguyệt nữ sĩ đăng việc án mạng xảy ra ở làng B. H. vì có mụ gia bạc đãi không đàu.

Trong bài ấy, không nói rõ chủ ý và tên người bị oan ấy: song « có tội đất mình », nên mới đây quan nghi cho ông Trần-p. hương-Lâm ở làng Bèo-hậu viết, và đã hỏi thăm lý-trường làng ấy và chủ nuôi ông Lâm dạy học là M. Chánh Biều kỹ càng lắm. Chẳng hay định làm cái gì? Ai ơi, xin chớ nghĩ lầm. ... Người làng Bèo-Hậu

QUẢNG-BÌNH (LỄ-THUY)

Mắt trên trông lại cho chàng

Nguyên chỉ mong cho Phú-Tiêu ngang qua Thạch-bàn, đất sực xuống,

lừ trên cầu đến đất sâu đến lm, hân khách đi qua lên xuống khó nhọc lắm; gặp khi vũ loại lại càng khốn khổ nẫu nề, nhất là học trò chúng tôi, lờn đặc bé, anh diu em, hông lên bề xuống, khổ sở vô chừng, dĩa bỏ bên cầu, dĩa lên xuống hời, đất lấm áo quần, bùn dầy sạch vở, phải chịu ồm vở trở về, mắt ngay nọc lộp. Những thắm trạng như thế, mong bề trên lưu ý cho; để chúng tôi được khỏi dều trở ngại ấy, thì may lắm! Một người học trò trường Phú-Tho

QUẢNG-NAM (THANG BINH)

Một chuyện vu oan

Ở chợ Gia-phước, thuộc tổng An-thái, có nhà bà Lợi, con là Giáo Minh, mẹ con chỉ chăm buôn bán làm ăn. Ngày 22 tháng chạp, có bài viết soạn nhà. Nguyên lúc năm ngoài có hai tên bợm là Dầy và Tịch bau đêm vào gõ cửa để mượn bạc, thì ấy không cho, hai tên bợm ấy đã đòi dốt nhà. Cách ít lâu hai tên ấy bị bắt, (nay hiện giam ở lao tỉnh); nó mới vu cung rằng: « lúc nó ở nhà ăn trộm thì thường đem tang vật bán cho thị Lợi ». Vì lẽ ấy quan phải thầy thông và lĩnh về soát, nhưng chẳng thấy gì, rồi sức khiêng dõ dùng trong nhà 3 khiêng và bắt mẹ con thị ấy về nhà. Đờ ấy, thị xưa nay vẫn dùng, các lần gia đều biết rõ cả. Mong rằng: Quan trên sáng soi, đôi lần bâng tới hỏi, xét cho ra lẽ thật hay vu, kéo oan người ta làm!! Thương-tâm

QUẢNG - NGAI (SON TINH)

Vô tội chịu oan

Ngày 22 tháng chạp, tôi gủ con gái lý chồng, có làm thị một con heo, chưa kịp bán soạn gì, thoát thấy hai cha con tên Đờ-Cừ ở làng Phú-nhơn đi với sau tên phu, mới tên cầm mỗi cái gậy vào nhà tôi bưng giũ hai rồi giật heo lại, và nói rằng: « Cậu ấm-mười là Trương-quang-Luỳnh sai đi bắt thuế thị heo », rồi đòi nộp thuế là 500, tôi không chịu; bọn nó cứ giũ tôi về tạt chạy, tôi thấy vậy biểu gia-dinh triệt lại hai daga, đánh lộn với nhau, bâng cạn chạy tới đánh trời, bọn nó có rừng tích, báo quan về khám giải.

Quan sực tôi khai, tôi chịu tôi đánh, ai ngờ quan huyện dung tình với Trương - quang - Luỳnh, không chấp lời khai, lại bậm tình bắt tôi đem nghiệt, đến nay không xử, ra về nào cả, thiệt là oan ức quá. Mai-Pinh

BÌNH-ĐỊNH

Cuộc hát đúp dân bị lựt

Hôm mùng 4, 5, 6, tháng giêng ta các viên chức ở Bình-Định có mở cuộc hát đúp dân bị lựt.

Tiền thu được là 353\$81 trừ chi phí mất 64\$86 còn lại 288\$95.

Số bạc này đã giao quan Công-sứ Quinhon chuyển đat ra Thanh-Hóa rồi. Hoàng-Oanh lai cáo

BÌNH-THUẬN (PHAN-THIỆT)

Lại muốn kiếm chửa xu-vi-giang

Nhà thương có thầy khản-bô, rất hay kiếm việc. Thầy làm bản giấy, nên cũng kiếm việc mà can thiệp được nhiều, nào xin đuổi cụ-ly nhà mỗ, nào thu phạt việc cơm binh-nhân trong nhà thương, cụ-ly gần tới bề om, người binh cũng nếm được đủ mùi chua chát; mới rồi quan đốc-tư cho một thầy ở nhà mỗ, làm xu-vi-giang, thì thầy lại soi móc bầm rưng: thầy ấy hay bắt cụ-ly và tù làm quá độ làm ơn cả nhà thương, v. Quan hỏi: vậy bảo ai làm được bây giờ? thì thầy liền tinh nguyên xin kiếm.

Thầy thật ham việc nhưng không biết thầy sẽ còn sắp đặt như cách đã sắp đặt cơm binh nữa không? Ngán thay! Bệnh nhưn lai cáo

BẮC-KỲ HANOI

Tại tòa án đại-hình

Ngày 18 Fvrier tòa án đại-hình có xử một việc cụ-ly với chủ đầu dũ như sau này:

Số la ngày 2 tháng 7 năm 1927, Phạm-vân-Khoa là cai cụ-ly ở mô than Ung-bi thuộc tỉnh Quảng-yên vào phong giấy của ông Claud la chủ cai kuo để đánh ông ấy. Đường lúc hai bên đánh nhau, ông Heneufart là sếp phòng kế toán chạy đến gỡ ra. Quan thầy thuốc khám thì thấy ông Claud có bị thương ba chỗ.

Sự thù hiềm này là vì M. Claud cướp lương của Phạm-vân-Khoa 3\$. Xét ra Phạm-vân-Khoa chưa can án bao giờ, tòa bệ i phạt M. Khoa 5 năm dũ và 5 năm biệt xứ.

Lược trích T. B. T. V.

Việc đi thanh tra lao động ở Tân-thế giới

Quan Cai-trị Auger, Thanh tra lao-lộng xứ Trung-kỳ đã về Huế. Ngài còn đợi thời đư của quan Tổng-trưởng bộ Thuộc địa rồi mới khởi hành sang công các bên Nouvelle-Caledonie và Nouvelles Hébrides Thanh tra các nhân công Đông-Dương làm việc tại đó.

NAM-KỲ BẮC-LIÊU

Một sự sung đột ở Phong-thạnh

Ngày 16-2-28 ở Giarai có chủ về (Bắc-liêu) một ông có bị chém kha nằng. Cớ-tích như sau này:

Nguyên hai vị sơn-dam và ti linh, tuân theo quan chủ - linh, xuống miếng đất gần Gia-rai, lấy enquête, người chủ đất chỉ cái nhà cho hai ông Cò biết, ông Cò sai lính vô kêu mấy người nói chuyện, mấy cha con trong nhà đi ra, ông Cò hỏi vài câu sao đó, kể có một người đàn bà bước ra nói rằng: « Miếng đất này của ông bà tôi để lại cho anh em tôi đã lâu, sao ông đi bắt tôi, oan tôi lắm ». Ông Cò không kể những lời đó, nói như vậy: « Mấy không ra khỏi miếng đất này tao còn dẫu hết. » Người đàn bà cứ kêu oan hoái, nên bị ông Cò tước đánh, người

cha và người anh thấy vậy nên mới chạy lấy giao chém ông Cò lớn mang bịch, ông Cò nhỏ thấy việc hỗn độn như vậy nên lấy súng ra bắn chết hết ba mạng, 2 người đàn ông, và một người đàn bà bị bấu nơi bụng đã gần chết. Cờa ông Cò chó về nhà thương dưỡng b. n. h.

Ng. e nói mấy người bị bắn chết không bụng dũ gì vì cuộc đất cát mới nên nóng nôi này. C. G. B. T.

RẠCH-GIA

Một ông tây dốt điên bị chúng đánh

Mới đây, có năm người Annam chieu lữ họ đến ông François, làm ruộng. Lúc ấy ông ta đi khố, chỉ có một mình vợ ở nhà mà thôi. Măm người Annam đem lại hai con gà và vài chực trứng gà để hiến cho bà mà xin làm việc.

Giấy lát, ông François về đến, năm người ấy bèn bày tỏ sự tình, ông ta bảo ông François ấy ra về đã.

Năm người ấy ra đi rồi thì ông ta bèn nhắc trở ra năm ngoài sau. Lúc ấy, trời cũng vừa chợp sáng, năm người Annam ấy bèn trở lại để ông François xuống, mà đánh, ông ấy bị thương trên đầu, bèn la báo ba vợ lấy súng súng lên, bà vợ chưa kịp lấy đã bị hai người Annam nộ đé xuống cội trời tay chơn.

Trong lúc hai người chạy vào nhà, thì bà vợ mở dũ dũ vào nhà lấy súng lục liền nhắm vào họ mà bắn, nên năm người ấy xuống ghe chạy mất. . . .

Nhiều báo Tây cho năm người Annam ấy là bọn cướp, song riêng phần bôn-báo thì tưởng rằng do chẳng qua là một sự oán hận, vì trong các đồn điền thường sanh ra làm điều bất bình, nói ra không xiết. (Lược trích C. L.)

QUẢNG-CHÂU-LOAN

Cuộc diễn kịch giúp dân bị lựt ở Thanh-hóa

Ngày 8, 9 và 10 Fvrier, ở Hôi-quán Việt-Nam có mở cuộc diễn kịch để lấy tiền giúp nạn Thanh-hóa.

Cuộc diễn kịch này là cuộc diễn kịch Annam đầu tiên ở đất Quảng-châu-loan, và cũng là một việc nghĩa chưa từng thấy ở xứ này, nên được công chúng hoan-nghinh lắm. Trần-mỹ-Ngọc

ĐI HANOI KHÔNG MẬT TIẾN TÁU

Ngài nào muốn đi Hanoi không mất tiền tầu, thì nên viết thư về Miếu Trúc-Thành N° 29 bis Rue Neyret (cửa nam) Hanoi, mua một cái xe đạp, chỉ có hiệu số của bạn để các xe đạp tốt, mới có thể đi được từ Nam chí Bắc. Các thứ phở tổng giá rất hạ nhà buôn tỉnh giã riêng. Ngài nào cần dùng thì gửi một cái timbre 5 xu, về cho M. Titi-Héca trong 21 tiếng đồng hồ lập tức có hồi thư: bicyclette automobile g lux+845 tourisme 735 Monet et goya tourisme 573 tourisme 505 Lucifer tourisme 61\$ 50\$ Chobert 48\$ 48\$ La Loure 47\$ course 47\$ Roullé 45\$ New Empress 36\$ 32\$ 45\$ L'oiseau 33\$ 36\$ 36\$

PHỤC-SINH (XÁ-HỘI TIỂU-THUYẾT)

Dịch-gia: HOA - TRUNG

Số 45

CHƯƠNG ĐOÀN BA (tiếp theo)

(*) những lý-tưởng rõ ràng, hiện nhiên như vậy mà sao mỗi ngày mỗi nghĩ tới? Chẳng lý thoát sự nhớ lại những học-huýt ấy thế nào: « đất ruộng không phải là một vật tự nhiên được, không phải là một vật bản dĩ mà tự được. Đất ruộng cũng như không khí, như nước nói, như ánh sáng mặt trời, ai cũng có quyền được phân, ai cũng có thể hưởng những hoa lợi được. »

Khi ấy Đe-mích-tri mới hiểu vì dưng-từ thế nào mà khi sắp đặt công việc ở Cô-minh-quan xong chẳng lại theo thừng rêu hồ.

Ở số này chúng ta sắp đặt cách khác, còn ở Cô-minh-quan thì cũng sẽ

sắp đặt lại. Chúng ta cho nông-dân thuê đất ruộng, nhưng tiền thuê ấy chúng không lấy, mà lại để cho họ nộp thuế, và làm những việc công ích. Vấn cũng chưa phải là cái biện pháp còn bản học với lý-tưởng, nhưng hiện tình xã-hội ngày nay không thể thì cũng không biết làm thế nào. Đứng cốt yếu, miễn là chúng khi-luật hẳn cái quyền-lợi của chúng ở đất ruộng là được.

Khi chúng trở về nhà thì ông quân lý đã đem em nước sản sàng cả rồi. Khi ăn xong, chúng bàn quản-lý vào phòng giấy rồi bày tỏ công ông rằng muốn để cả đất ruộng lại cho nông-dân. Quản-lý cười, đã bộ như là đã hiểu ý công-tử, nhưng kỳ thực thì đã hiểu đầu: công-tử thì nói về sự khi tuyệt tự về tự lợi, mà quản lý thì chưa hề khi nào tưởng rằng người ta có thể bỏ lợi đến lợi ích cho kẻ khác mà bỏ lợi ích của mình.

« Tôi hiểu lầm, ông thì công-tử cho thuê rồi công-tử cứ năm một lấy tiền thuê chứ gì. » « Không, tôi cho không họ cả.

« Chứ còn tiền sở đắc thì sao? » « Không, tôi không lấy nữa. » Quản lý bắt thở dài lên, nhưng rồi lại cười ngay, ông cho rằng công-tử mới đổi lĩnh ít lâu nay, nhưng mình thì phải liệu cách lợi dụng ít nhiều mới được. Song nghĩ kỹ thì không biết liệu thế nào, sau cùng đành như kế, để công-tử làm gì thì làm, nhưng ông cũng cứ tươi cười để lấy lòng quản lý.

Công-tử thấy quản lý không hiểu ý mình bèn lại một cái bản nhỏ để viết đại lược cái kế-hoạch đã định. Ở ngoài một trời đã gác núi, những mũi dũ vo vo ào ào phồng. Đe-mích-tri vừa viết vừa nghe tiếng mưa-đông giã bô bô, cũng nóng dân xáo chuyện ở trước sân. Công-tử gọi quản lý vào báo ra nói với nông dân chọn ở trong làng chỗ nào liên thì đến họp ở đó, rồi Công-tử cũng ra đó nói chuyện. Chẳng ông với một chén nước chè rồi cũng đi.

CHƯƠNG ĐOÀN TƯ

Các nông dân ra họp nhau ở trước

đình, chuyện trò ồn ào cả, nhưng khi thấy công-tử đến thì họ dần dần im cả, rồi đều cúi mặt chào. Họ ăn mặc nhún nhún sơ hở hơn nông dân ở Cô-minh-quan nữa, có người chỉ mặc một cái sơ mi, quần xanh đen đơn giản, chân lấm cả bùn như ở ông mới về.

Công-tử hết sức làm cho khỏi-nhút nhất và nói ngay rằng đã đình giao trả hết cả đất ruộng lại cho nông-dân. Song họ cứ lưỡng lự, không tỏ ra cảm linh gì hết cả. Công-tử đã bưng bát lên mà nói thêm:

« Tôi tưởng rằng người nào cũng có quyền hưởng lợi của thổ địa. Có mấy người nói lại: « Thực thế, mà cũng nên thế mới phải ». Công-tử lại nói rằng cái sở đắc thì phải chia đều cho đủ mọi người, còn đất ruộng thì phải trả một số tiền thuê, tùy họ định lấy, những số tiền thuê ấy thì cụ để dành để làm cái tư bản chúng để phòng dưng về những việc công ích.

Lại có một vài tiếng khen phải, nhưng nói một phần như người thầy nghiêm hơn trước, mà họ đều nhìn xuống cỏ, hình như họ sợ rằng để cho công-tử hiểu rằng cái chước đủ trả, cái lòng tạo quyết ấy không còn ai, thì công-tử sẽ xấu hổ. Công-tử nói thuê rồi rằng, nông dân cũng có phải là nạn nhân chi đâu!

Nhưng họ không hiểu, cũng như quản lý kia không hiểu, cũng không phải là la vậy, xưa nay cái dều xác t/n của họ là người ta cần phải lo lợi ích cho bản thân mình, và lại mấy trăm đời theo các địa-chủ đều chỉ mưu tư-tư tự-lợi mà bóc lột dân nghèo, nên họ hết sức nghĩ xem trong ý của Đe-mích-tri nói đó có điều gì thiệt hại cho họ không. Đe-mích-tri hỏi: « Nào, các người định tiền thuê là bao nhiêu? » « Chúng tôi định giá sao được? Đất ruộng của ngài, ngài có toàn quyền định lấy. » « Tôi đã nói rằng cái tiền thuê ấy rồi cũng để làm liên chung cho

các người đi hưởng kia mà. » « Không có thể làm như thế được. »

Quản-lý đứng sau công-tử nói: « Nay, các người nghĩ lại mà hiểu thử. Công-tử muốn cho các người thuê đất, nhưng tiền thuê ấy đã góp thành cả tư-bản chung cả mọi người. »

« Chúng tôi hiểu lầm, cũng như bà tiền vào ngân hàng chớ gì; nhưng cứ đến hạn thì phải nộp tiền, chúng tôi nhĩa » « quả rồi, không thể mong cái nợ ấy nữa. »

« Phải đó, cứ để như cả là hơn. » Một người nói, dần dần nhiều người đưa nói cả lên, dần dần y bắt bình cả.

« Tôi sẽ làm khoán-việc, cả tôi cả các người đều ký lên kia mà. »

« Cho kỳ làm chi chứ. Chúng tôi chỉ cần mỗi đầu là ngài cho chúng tôi làm giống thôi. »

(Còn nữa)

PHỤ-NỮ DIỆN-BÀN

Cảm tưởng về vấn đề nữ quyền

Nem báo Tiếng-dân số 43 thấy bài của bà Hoàng-thị-Lan tại cao về việc lập nữ quyền giáo-dục-hội, bất giác phải vuốt ngực thở dài mà sinh lòng cảm tưởng.

E a đây tài sơ trí thiên, chỉ ước ao được nhiều chỉ dụng cơ, giồng rống làm hưởng đạo, liên phong cho em cũng các chị mà theo chân nơi gót, nhẽ ra thì không nên nói đến mới phải. Song trong trí đã có một ý tưởng gì thì không thể không nói được!

Than ôi! hằng ngày thường thấy các báo chương hô-hào việc đòi lại nữ quyền mà buồn! nữ quyền là gì? là quyền của người đàn bà. đàn bà là gì? đàn bà là người, ... là người cũng như đàn ông; nam-giới, nữ lưu, ai cũng là một người đàn, thế thì nữ-quyền tức là nhân quyền, nhân-quyền là sở hữu chung của hai đương, không phải riêng gì bên nam giới, được có mà thôi!

Nhân quyền! nhân quyền! hai chữ nhân quyền quý hóa thay! đã là người ai chả muốn có quyền. Chúng ta sinh trưởng ở trong vòng bác ái, nhân quyền không có, nhân quyền đã không có thì lấy đâu ra nữ quyền! bởi thế nên ngày nay chúng ta chỉ cần lo thu phục nhân quyền mà thôi.

Nữ lưu, nam giới cùng nhau kết chặt giây đoàn thể, đồng tâm hiệp lực mà thu phục lấy nhân quyền. Không phải là em giám pi ần đối các chị đâu! nhưng! em nghĩ rằng ai nói đòi nữ quyền là nói không nhằm! Đòi ai? đòi bên nam giới ư? Phàm ở đời ai cũng thế, lực lượng mình có hành trưởng thì mới lấn nổi quyền người khác, huống chi anh em nam giới vị trí tất ai có quyền gì? làm sao mà lấn quyền ta được. Bây giờ chúng ta chỉ cần phải thu phục nhân quyền là sự trước nhất.

Nhân quyền đã có, nữ quyền không phải đòi cũng về, người đã có quyền thì mới có thể tự do, bình đẳng được; ngôn luận tự do, hành động tự do, đàn bà cũng như đàn ông, việc gì đàn ông làm được, đàn ông nói được, xem được, nghe được, thì không có quyền gì bùng tãi, bị mất, trảm miệng chị em nữ giới được cả? Nhưng! khôn mới nói chị em ta như mẹ mìn tình, tinh độ còn thấp kém, học thức còn giờ giảng, nghề nghiệp lại không có, chưa đủ tư cách làm người nữ quốc-dân cho nên cần nhất là sự mở mang trí thức. Gần đây các chị em sẵn lòng sôi sảng mà bỏ học đi nghĩa này, vấn đề kia những người đã giao lăm lăm vong-kỷ mà quan tâm đến việc quốc gia xã-hội thì ai là người nữ phân đối mà không thành. Trước kia bà Bảo-Hòa đã đề xướng việc lập Phụ-nữ tạp chí, kê tân thành cũng nhiều, người phân đối cũng lắm, bỗng nổi lên một trường dư luận, rút cục lại cũng chưa thấy thực hành sự gì cho được mỹ-mãn; mới đây trong Nam-kỳ có Cô Trần-ngọc-Phiên nói về việc Phụ-nữ tạp-chí-hội cũng chưa thành lập, lại tiếp đến bà Hoàng-thị-Lan tinh tập hội Nữ-quốc-dân giáo-dục.

anh em nam giới, họ cho chị em mình là: đem những xấu ngữ viên vông, mà cầu chắt hư danh; trên bao-chương, còn thực hành thì trước sao sau vậy.

Em nói thế không phải là tự kinh đầu! em cũng biết rằng: «tiền tự vi, nhi hậu nhân vũ chi» nhưng nếu việc làm khác với lời nói thì lương tâm ta cũng tự khinh ta trước, chẳng phải đợi người ngoài. Các chị em ai đã cho ba việc em nói trên này là phải xin sẵn lòng tận thành và lần lượt thi hành:

- 1.) việc lập Phụ-nữ tạp-chí
2.) lập hội Phụ-nữ tương-tử
3.) lập Nữ-quốc-dân giáo-dục hội

Phàm việc gì cũng thế, phải cho đồng tâm, hiệp lực thì mới có thể kết quả hoàn toàn được. Vẫn biết chị em ta còn nhiều người chưa đủ tư cách một nhà làm báo, mà hội trường, thế nhưng! tam ngu thành hiền, chúng ta họp nhau lại mà làm thì sẽ thành một nhà báo đủ tư cách.

Chị em ai là người sẵn lòng vong-kỷ xin hãy sẵn lòng mà tận thành cho, kẻ hằng tâm, người hằng sẵn, giúp nhau về đường tinh thần hay vật chất; một tờ báo muốn ra đời, đường tài chính phải cho rộng, cần phải có người có văn chương có tư tưởng và biết đường giao thiệp.

Vậy chị em ai là người sẵn lòng giúp? giúp về đường tài chính hay Văn chương???

Ta chẳng nên tư vị người, ai dễ xướng lên việc gì đáng thực hành thì chị em cũng nên sẵn lòng mà tận thành cả. Song! cứ nên lần lượt thi hành, nên biết rằng ngày nay chị em ta làm một việc gì thì anh em nam giới làm mười việc cũng không khó bằng!

Nếu nay cứ mỗi người một ý kiến khác nhau, kẻ bỏ hào vấn đề này, người khởi xướng mục đích khác, không ai chịu tận thành cho ai thì chắc là không có việc của ai được kết quả hoàn toàn mỹ măn.

Bà Bảo-Hòa xướng lên Phụ-nữ tạp-chí là cốt để mở mang trí thức, tăng tiến đức hạnh và giúp cho Phụ-nữ được quyền bình đẳng trong gia đình xã hội về đường tinh thần. Phụ-nữ tạp chí ra đời không giúp cho đời được nhiều cũng ích lợi cho chị em được ít, chúng phải là việc chị em nên phân đối (về việc này em đã nói qua trong báo Thụy-nghiệp).

Chị em nên tận thành cho Phụ-nữ tạp-chí - hí chóng chóng ra đời, nếu tờ Phụ-nữ tạp-chí ra đời có cơ quan bền vững, và mục đích hoàn toàn, hãy giờ ta sẽ thực hành đến việc lập hội Phụ-nữ tương-tử, như được mỹ măn thì rồi ta lại bàn đến việc nữ-quốc-dân giáo-dục-hội, thiết tưởng cũng chưa lấy gì làm muộn vậy!!!

Chị em ta ơi! ở đời không có việc gì là khó, chỉ có ta không muốn làm và không có lòng kiên nhẫn mà thôi! Vạn sự khởi đầu nan, ban đầu khó chừng nào thì sau này sẽ được kết quả hoàn toàn mỹ-mãn chừng ấy.

Chị em không nên lo rằng: làm không nổi, việc gì đã đến cho ta làm thì ta đều có thể làm được cả. Phải chí tâm lĩnh, nhân hậu trí đoán, chị em hãy gắng lên.

Melle Hoàng-Lac
Binh-Dinh

MANDATS CỦA AI??
Saigon
Cholon
Vinh

Bản báo nhận được mandat số 376238 ngày 18-11-27 ở Saigon, số 440086 ngày 15-12-27 ở Cholon mỗi cái 1\$50 và số 592985 ngày 18-2-28 ở Vinh 5\$00, đều không có tên, vậy phải của ngài nào xin cho bản quán biết, để tiện việc sổ sách.

TIẾNG DÀN

TƯ TƯỞNG MỚI

Công-dân không chán-hưng là vì công-học không phát đạt (Nguyễn hân-vân của Ngô-tri-Huy) (Tiếp theo)

Ở về Viên-dông ta, may còn hưởng được dã-man hạnh phúc, chưa có gì đã gọi là tư-bản và công nhân. Nào hay, ngọn triều Âu-Mỹ, ào ào cuốn sang làn sóng văn-minh, lần lần tràn tới, nhà tư-bản ngoại-quốc, với nhà tư-bản Trung quốc, đã nảy nở như măng mùa xuân, trong ngoài mặt tiếp; bọn công nhân nước mình nếu còn dử trí thừ dử-man, a dua khuyh loát, để mưu sinh-hoạt, thì trong khoảng vài ba năm, e rồi cũng đến tận giới lần nhau thôi.

Cái có một phương-pháp dự bị cứu tế, như chính trị mà có chính đảng, công-nhân tất phải có công-đảng, Song chính - đảng nước mình không hay hưng thịnh, hiện tuy rằng có đó, song cũng mang tiếng bất lương, bởi lý do vì đâu? thì thực giả đều cho vì tại giáo-dục; còn về công-đảng, lại ngó càng thêm buồn; bọn công nhân mình đương mà mù mờ, bết thấy mình sống say chết mộng, trong đám nịnh hót cané bai, chưa ai hiểu công-đảng là gì cả. Dù có ra nữa, thì trong lúc tạm thời, cũng đủ biết chưa ra gì; suy nguyên lý-do, há lại không phải vì giáo-dục! Song le đã gọi là quốc dân hay công-nhân, đều đã ngoài tuổi thông học, đối với môn giáo dục các nhà học-hiệu, không quan hệ gì. "Nên chỉ muốn quốc-dân có giáo dục, thì phải có một lối giáo dục thông-thường, muốn công-nhân có giáo dục, thì phải có một lối giáo-dục bả táp."

Nay ta hãy nói về công nhân, số dĩ gọi là giáo-dục bả táp của công nhân, như sấm sách sấm báo và lập bởi Quảng-tri, cái lối ấy đã thường hành ở Âu Mỹ. Nên chỉ gần đây trong các xứ học thợ, đều dạy lý học đêm, mà trong vùng công-nhân trú ngụ, họ cũng có tự đặt ra cái phòng xem sách và xem báo, đó cốt để tăng lên giáo dục cho công-nhân, để mưu kết hợp một công đảng hoàn mỹ, rồi sau mới có thể cùng các nhà tư bản, cạnh tranh sinh-tồn.

Nay công đảng nước ta, vắng vẻ chẳng nghe tăm hơi, là công học

VIỆC THẾ GIỚI
Á ĐÔNG
TAU

Tin báo Tàu

Các chức bộ-trưởng của chính phủ Quốc-dân. - Các chức bộ trưởng của chính-phủ Quốc-dân đã định như sau này:
Bộ Trưởng tài chính: Tống-tử-Vân;
Bộ Trưởng giao thông: Vương-bá-Quân;
Trưởng Đại học viện: Thái-nguyên-Hoà;
Bộ Trưởng ngoại giao: Hoàng-Phu;
Bộ Trưởng Nông khoáng: Lý trọng Công;
Bộ Trưởng Công thương:
Không-tương-Hy;

Trương-chí-Giang là đại biểu của Phòng ngoại-Tương cũng sẽ được cử một bộ. Sự yếu của nữ giới Giang Ninh. - Đại-biêu đoàn các giới phụ nữ ở Giang Ninh tất cả hơn 80 đảng, cùng nhau đem lập thỉnh nguyện đến cuộc hội nghị Chấp giám. Nữ sĩ Hà-hương Nương ra tiếp có diễn thuyết đại ý rằng: Sau khi bản đảng đã tổ chức lại, phụ nữ chưa được giải phóng, tôi ở vào cái địa vị ủy viên chấp hành, thực rất lấy làm xấu hổ. Tôi đối với việc vận động giải phóng cho phụ nữ ta, xin hết sức làm cho tới mục đích, kỳ đến chết mới thôi. Nữ sĩ khi diễn thuyết, thỉnh thoảng lấy khăn che mặt, hình như lau nước mắt vậy. Sau báo đại biểu đưa tập thỉnh nguyện ra để đưa vào cuộc đại hội sẽ xem thế nào. Các đại biểu lấy làm bàng lòng, cùng nhau hoan hô rồi giải tán.

Hồ-hàn-Dân, Tôn-Khoa, Ngô-triêu Khu xây bị người giết. - Co tin ở Tân-gia-ba rằng ngày 6 fevrier bọn Hồ hàn Dân, Tôn-Khoa và Ngô-triêu-Khu đến Tân-gia-ba các hàng kiêu ở đó thì là hoan-nghênh, chiều ngày 8, có một người xông vào cuộc hoan nghênh đặt tay trong nhà hội quán bắn súng chực giết ba người nhưng đều tránh khỏi, không ai việc gì cả, chỉ có Lâm văn Khánh là người hiệu trưởng nhà Đại-học Ha-môn bị thương nhẹ. Ngày 9 bọn Hồ ở đó đi đến Colombo. (T N D B.)

Vào tu viện điện

(Tin ngày 18 tháng 2)
Tại đường Đông-thiết-lộ. - Trường tác-Lâm có lệnh bắt công-ty Đông-thiết-lộ phải đóng đóng bạc bản hạt làm bản nguyên trong việc buôn bán giao hoán mà bấy nay vào tình hình roubles-or Một đạo sắc lệnh thứ hai định rằng sẽ có một người ủy-viên đặc biệt kiểm sát sự phát hành ngân phiếu tại miền đường Đông-thiết-lộ cho đồng bạc Cấp-nhĩ-tân lên giá, vì giấy bạc phát nhiều quá tiền sỷ đã phải sụt xuống 50 phần trăm.

Thủ phi ở cương giới Cao-ly. - Vì quân chánh-phủ (Bắc kiab) hết sức mưu trừ bọn thủ phi, nên ở đường cương giới Cao-ly đã được yên. (Theo arip)

NHẬT

(Tin ngày 18 tháng 2)

Cuộc tổng tuyển cử. - Có mấy quan chức ngành binh đã ra lệnh gửi trả những đĩa máy lưu thanh về bài diễn thuyết tuyên cử của Thủ-tướng đã phát cho những hội lão-binh và Tráng-binh, họ nói rằng sợ sinh nào đồng ở trong binh đội.

(Tin ngày 19 tháng 2)

Cuộc tổng tuyển cử. - Cuộc vận động tuyên-cử náo-nhiệt lắm, tình-thoảng lại có sinh xung đột. Đảng lao-dộng đã tổ-cáo một ngày nghỉ-chức-viên trong yêu cầu Thủ-tướng vì có người kia can-thiệp vào cuộc vận-dộng tuyên-cử một nước ta, các bạn thợ thuyền, không ai để ý; thế thì ở trong đời sống vẫn minh trần khắp, lực lực tư-bản ngày tăng, bọn minh toán lấy gì mà sinh hoạt được nổi.

VIỆT-NÓ dịch

AU-MỸ
PHÁP

(Tin ngày 18 tháng 2)

DIỄN DIỆN

(Ngày 18 tháng 2)

Đề chế hàng anh. - Mới có điện-tử ở Hangoon báo rằng sau một cuộc vận-dộng kịch-liệt do mấy người Ấn độ chủ-tướng thì hội-dồng đồng-ủy-viên các hội thương-mại ở Diễn-diện đã định đề chế hết cả hàng hóa của Anh để báo-thu lại việc các tài-chính-cố-vấn Anh đã xui sự chính-phủ Diễn-diện cử những ngạch thuế hiện hành, mà các ngạch thuế ấy thì cả thôn-dân, thị-dân đều cử lực-phần-đối đã mấy năm nay. (Theo La Presse Indochinoise)

ẤN-ĐỘ

(Tin ngày 15 tháng 1)

Thái-độ Quốc-vương A phủ-hân.

Nhà phóng-sự của báo Sunday Worker ở Bombay có báo tin rằng:
«Cai thái-độ của quốc-vương A-phủ-hân khi ngài đi Âu-châu, qua tỉnh Bombay, làm sinh ra một cái tình thế lạ lùng. Nhiều lần quốc-vương tỏ ý rất lạnh-lạnh với Tổng-đốc Anh. Khi đương sắp đặt để quốc-vương đi dạo các đường lớn trong thành phố thì quốc-vương nhất thiết từ chối không chịu ngồi chung xe với Tổng-đốc, may khi sắp đặt lại ngay được thành không ai ngờ có sự việc gì. Sau trong một buổi tiệc để mừng quốc-vương thì ngài lại từ chối không ngồi cạnh Tổng đốc Nhưng một điều làm cho các nhà quyền-binh Anh ngạc-nhiên nữa là ngài không cho hành-trinh đã định trước mà lại đi thăm pho-nhân ông Cam-di là nhà cách-mạnh trú-danh ở Ấn-độ. (Theo báo Le Quotidien)

SY-RI

(Tin ngày 17 tháng 2)

Việc độc lập của Si-ri. - Mới có một tờ tuyên ngôn của quan Thương-sứ nước Pháp ra sau khi Nôl-các nước Sy-ri thành lập, có tuyên ngôn rằng nay mới sẽ bắt đầu cuộc tuyên cử nghị-viên. Mọi điều ban chủ về quyền tự-do, nay đều bãi đi, để việc tuyên cử được tự do. Tuyên cử xong, nghị-viên sẽ họp quốc hội để định lý hiến-pháp hoàn toàn độc lập, song không vượt ra ngoài giới hạn các giao ước quốc tế và các điều khoản mà nước Ủy-nhiệm đã uỷ định đối với hội Ven-quốc.

HOA-KY

(Tin ngày 17 tháng 1)

Hội-nghị Liên-Mỹ.

Hội-nghị Liên-Mỹ. - Các Hội Học-sinh Lap đình Á-Mỹ-lợi(Latino-American) ở Paris cũng với các hội ở Berlin đã họp hội đồng mà phân đối cuộc Hội-nghị Liên-Mỹ, cho rằng cuộc hội-nghị ấy chỉ là một cái chước khôn khéo để che đậy cái đã làm sầm lức của nước Hoa kỳ đối với các nước nhỏ ở Mỹ châu mà thôi. (Theo báo Tây)

Advertisement for SIROP HAYN medicine. Includes an illustration of a man coughing and a bottle of the medicine. Text: 'Ngực nặng không thở được', 'PHARMACIE MONTÈS - HANOI', 'GIÁ LÀ 1\$80'.

Large advertisement for ĐAI-QUANG ĐAI-DƯỢC-PHONG. Text: '48, Boulevard TÔNG-ĐỐC-PHƯƠNG - CHỢ-LỚN - NAM-KY', 'Thượng-Hải Huyềng-Trung-Bừu (số 39) Thuốc-Bò rất tốt', 'HIỆU CON BƯỚM BƯỚM', 'Thuốc của bản dược phòng có gói bán khắp cả mấy tiếm: thuốc bắc trong xứ Nam-việt, Cao-mên, Lào.' Includes details about various medicines and their benefits.

